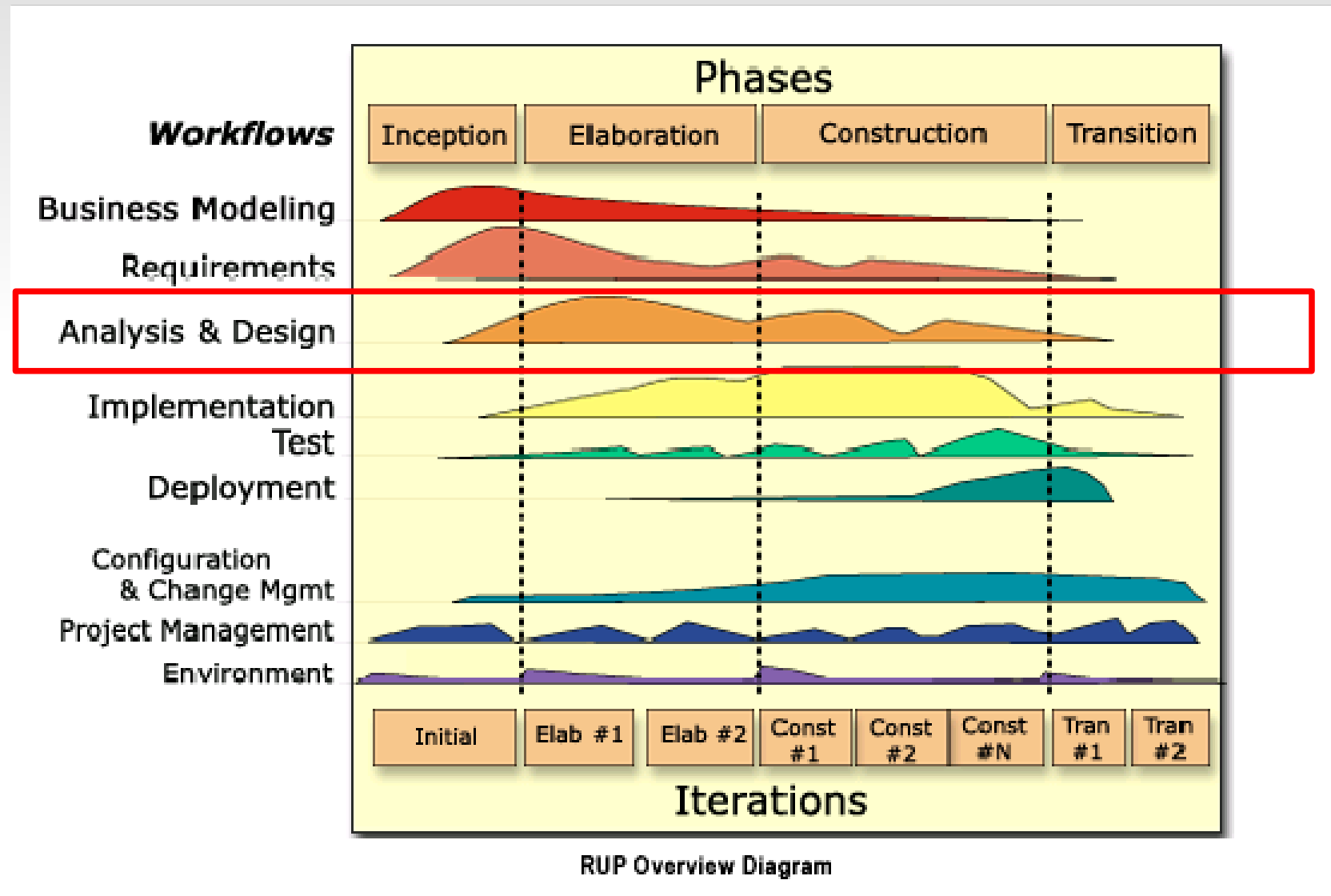

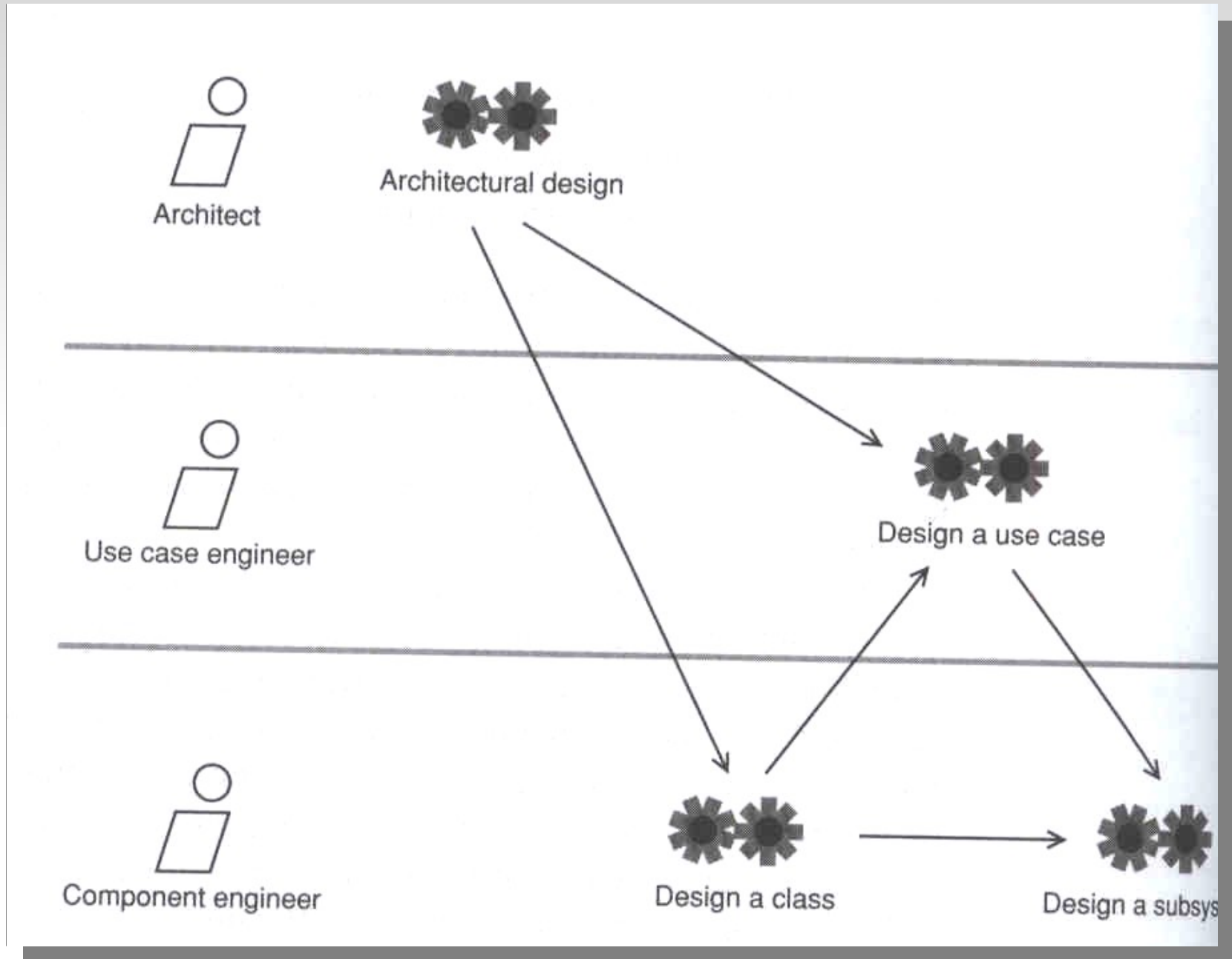
Návrh (pokr.)

© Radek Ošlejšek
Fakulta informatiky MU
oslejsek@fi.muni.cz

Design workflow

Design workflow detail

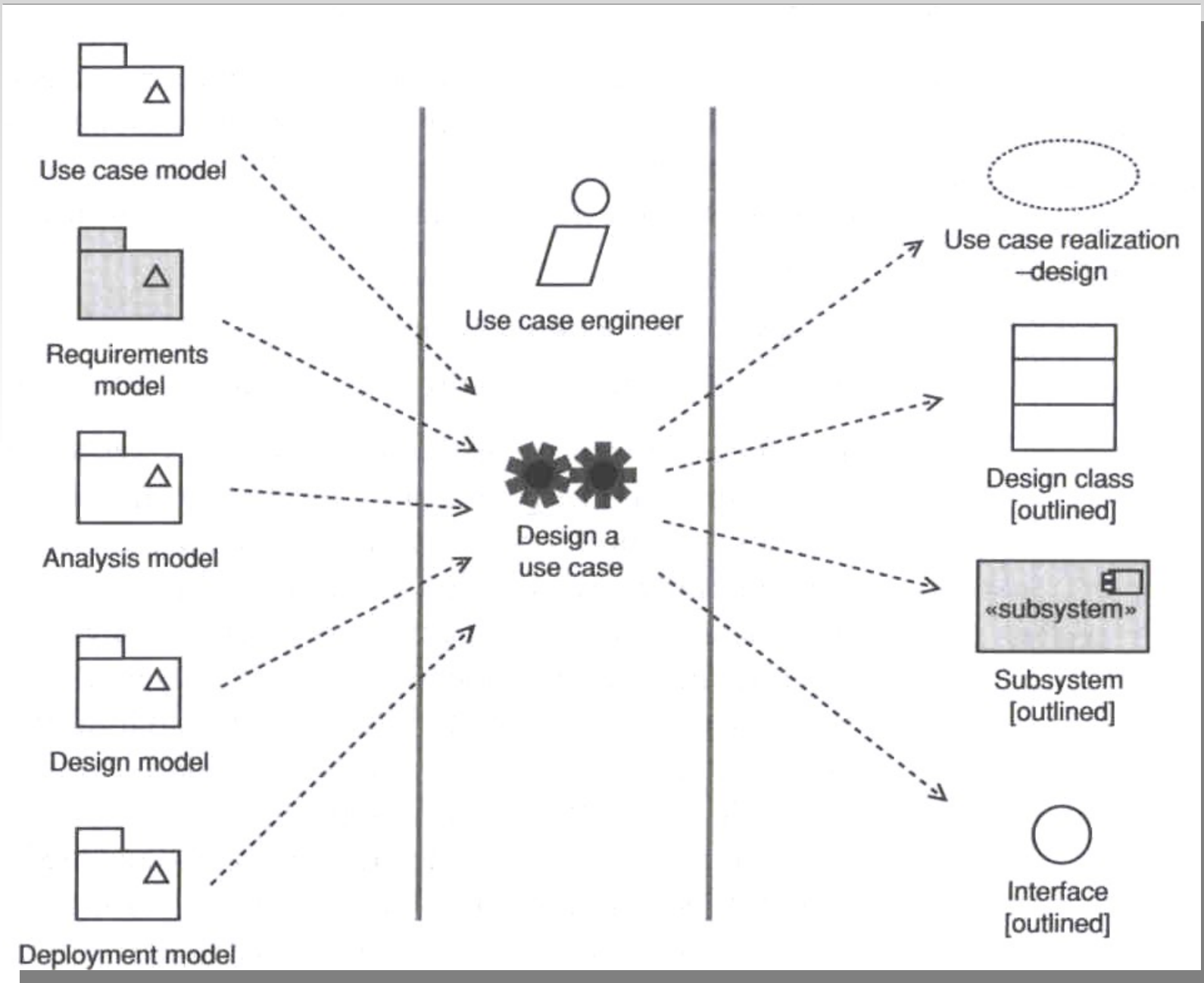

Realizace případů užití – návrh

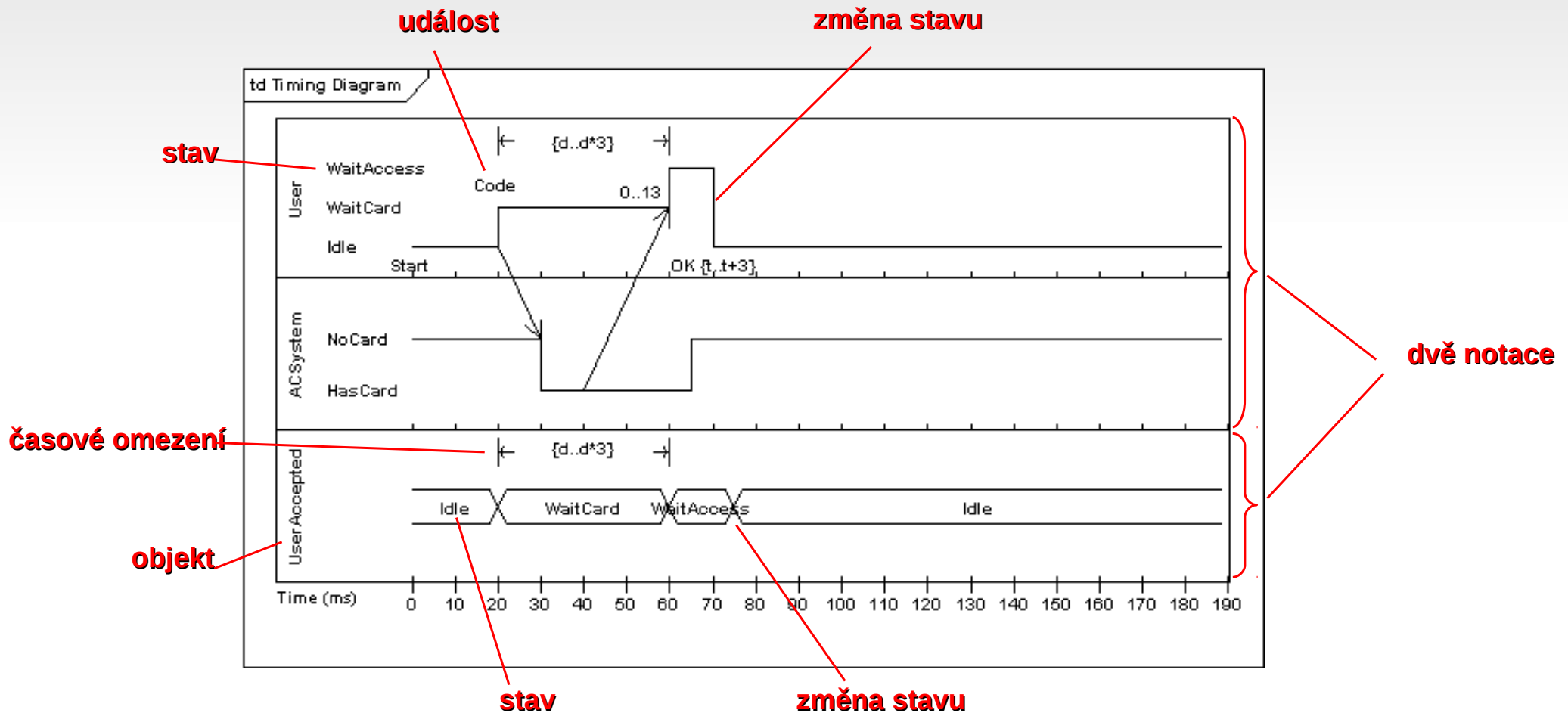
(Use case realization – design)

UP aktivita: Design a use case

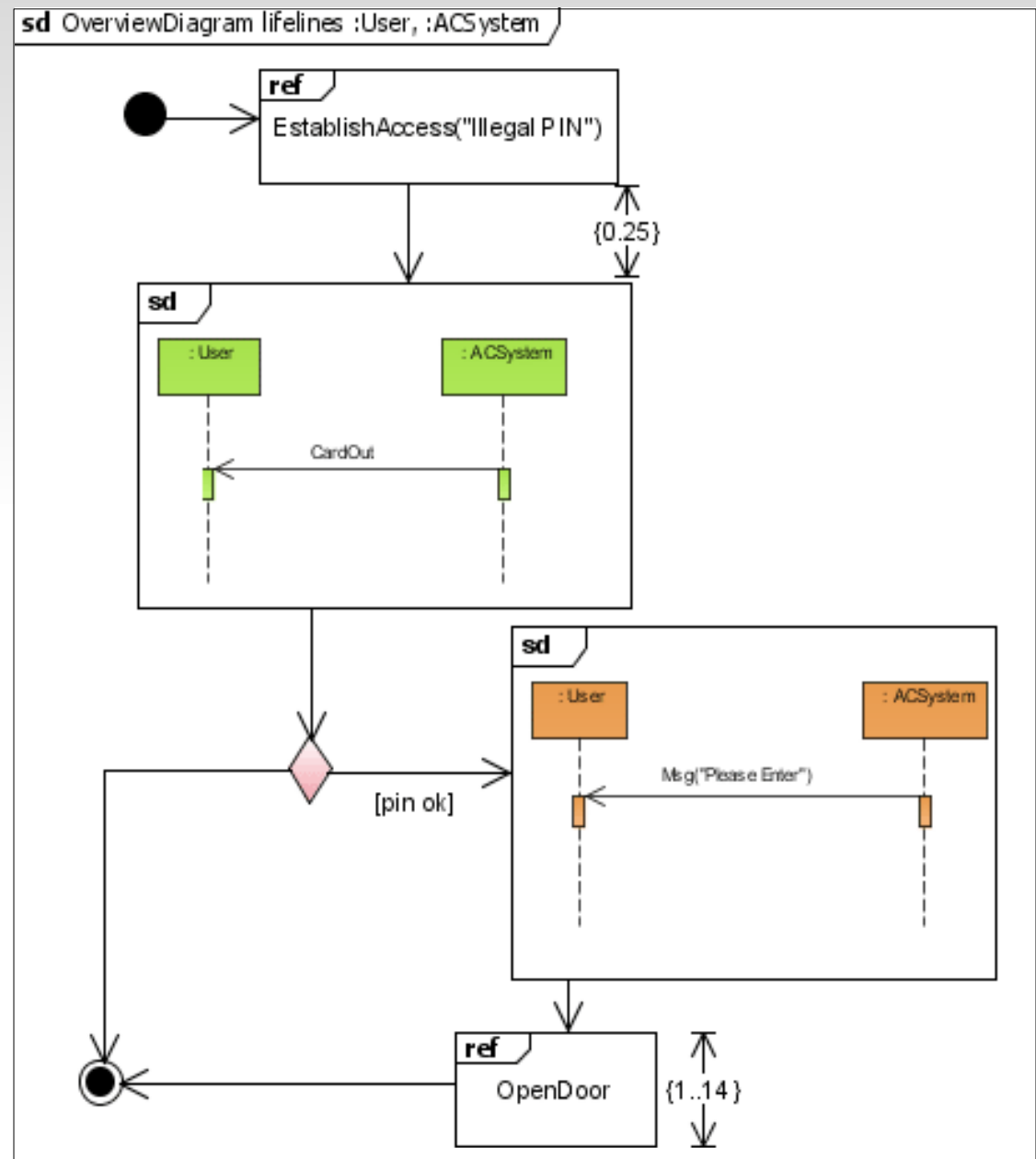
Diagram časování

- Angl.: *Timing Diagram*
- Modelují časová omezení mezi změnami stavů různých objektů

Diagram přehledu interakcí

- Anlg.: *Interaction Overview Diagram*
- Kombinuje sekvenční diagramy a digramy aktivit

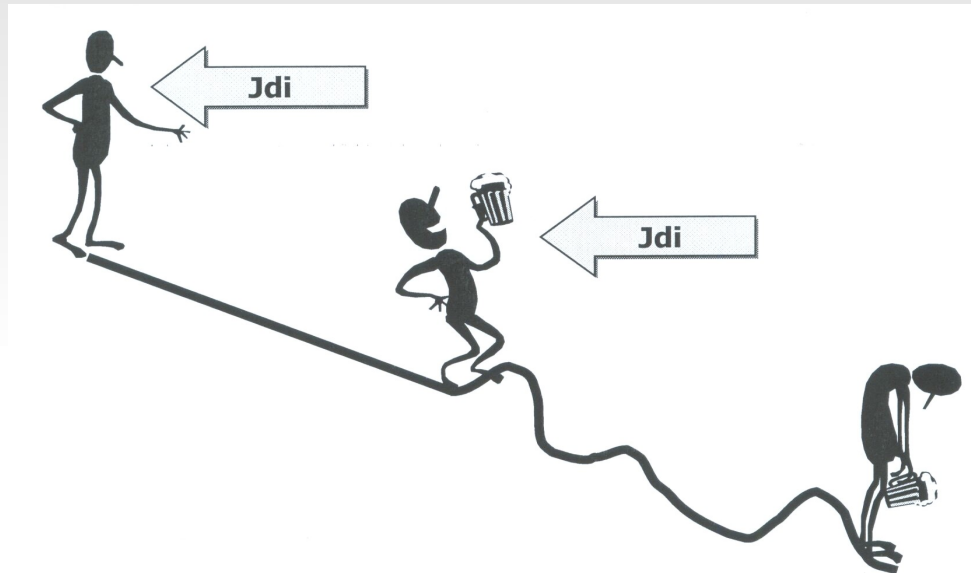
Stavové diagramy (State machines)

Stavový diagram

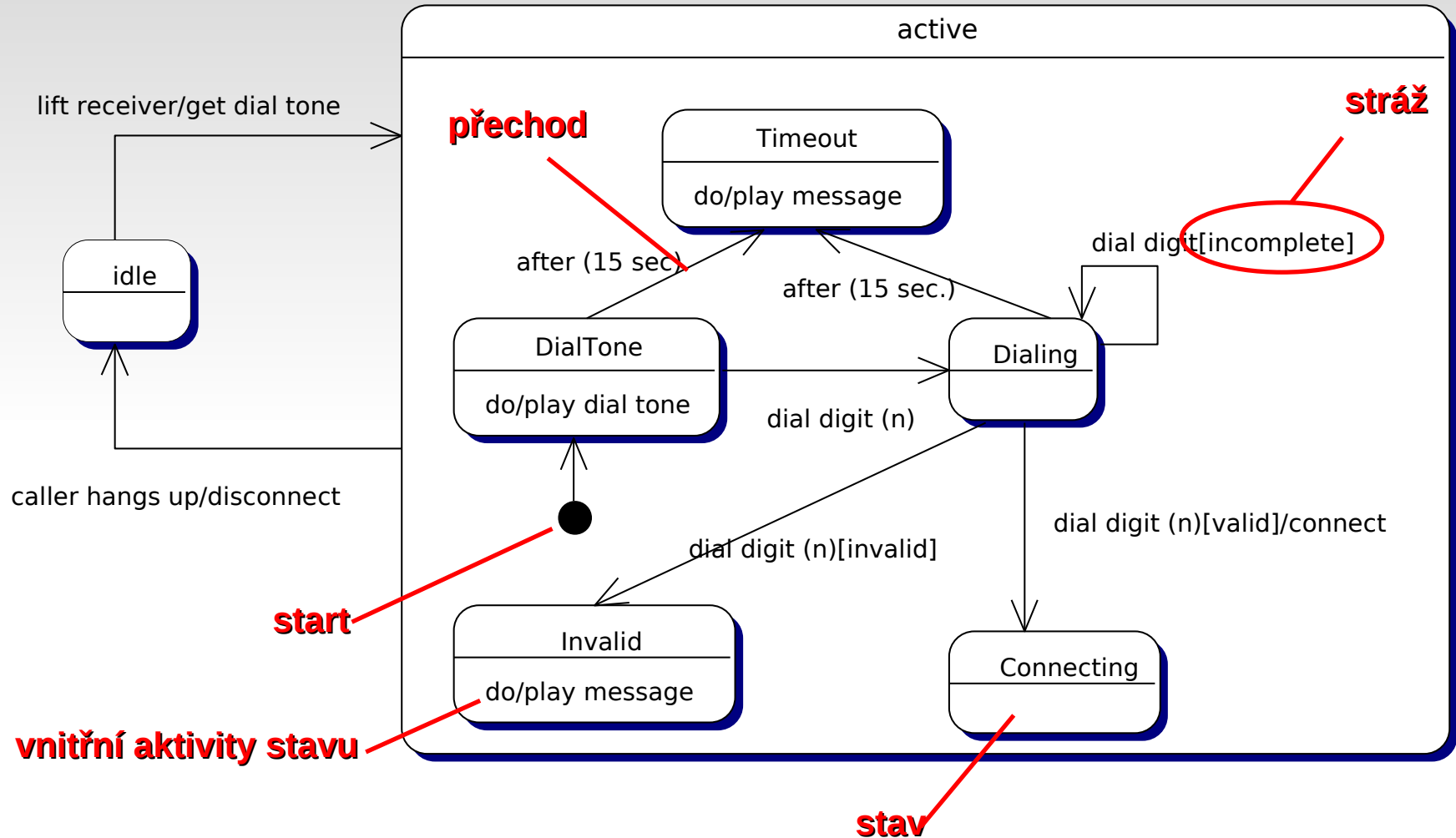
State Transition Diagram – STD

Stavový diagram reprezentuje **stavový automat**, který je grafem **stavů** a **přechodů** a popisuje **odezvu objektu** dané třídy na přijetí **vnějšího stimulu**.

- jeden diagram pro každou třídu vykazující zvláštní (důležité) chování
- zpráva je stimul odpovídající události na kterou má objekt reagovat
- objekt reaguje změnou svého stavu a/nebo provedením operace
  - objekt může reagovat na stejnou zprávu různě v závislosti na stavu
- stavový diagram reprezentuje šablonu pro všechny objekty třídy

STD: UML notace

přechod: událost [stráž] / akce

STD: přechody

- **Notace:**

událost (seznam_argumentů) [stráž] / akce_výraz ^ vysílací_doložky

- **Událost**

- vnější stimul, který může vést ke změně stavu
- libovolné jméno, kromě **entry**, **exit** a **do**
- Příklad: *stisknuté tlačítko (n)*

- **Stráž (nepovinná)**

- podmínka je platná v určitém časovém rozmezí a tudíž **není stimulem**
- booleovský výraz používající parametry spouštěcí události a atributy, propojení nebo stavy objektu, kterému patří stavový diagram, nebo objektu, který je dosažitelný (pomocí propojení)
- Příklad špatně: *teplota > 100*
- Příklad správně: *signál z čidla (teplota) [teplota > 100]*

- **Akce_výraz (nepovinná)**

- reakce na událost
- atomická nepřerušitelná operace, operace jsou prováděny sekvenčně
- mohou přiřazovat hodnoty atributům a spojením

- **Vysílací_doložka (nepovinná)**

- Příklad: *cílový-výraz . jméno-operace-nebo-signálu (seznam-argumentů)*

STD: příklady přechodů

Příklad komplexního přechodu mezi stavy:

```
right-mouse-down(location) [location in window] /  
  object := pick-object(location) ^ object.highlight()
```

Příklady událostí:

- objekt přijme volání operace (*CallEvent*)
Př: *jméno-operace (seznam parametrů)*, tj. *startAutopilot(normal)*
- explicitní signál od jednoho objektu nebo systému k jinému (*SignalEvent*);
signály jsou asynchronní, vznikají, vznikají a zanikají, mají parametry a hierarchie dědičnosti => jsou modelovány jako třídy se stereotypem *<<signal>>*
Př: *jméno-třídy (seznam parametrů)*, tj. *Collision(5.3)*
- vypršení stanovené doby od výskytu jiné události (*TimeEvent*)
Př: *after (2 seconds)*, *at (11:49PM)*
- podmínka je splněna (*ChangeEvent*)
Př: *when (altitude < 1000)*

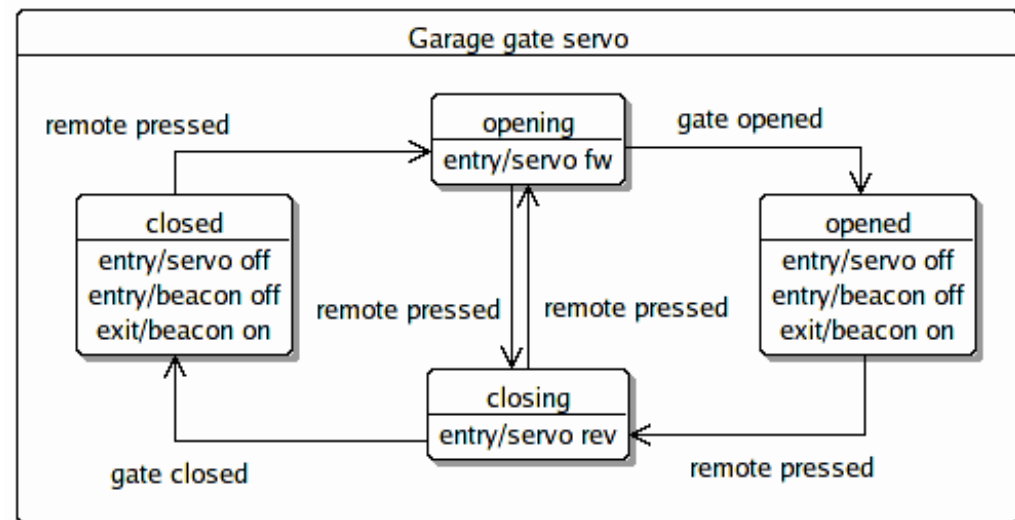
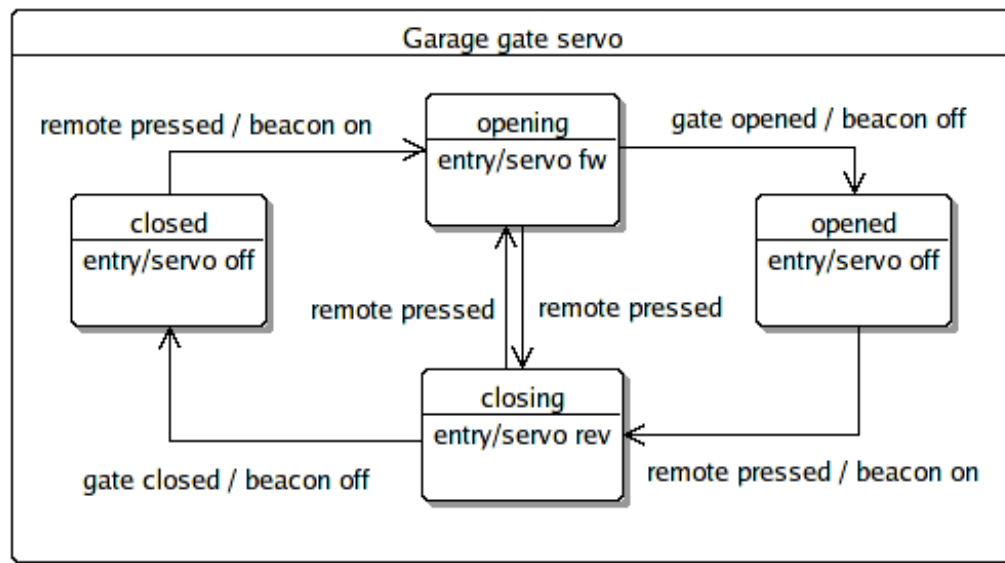
STD: Vnitřní události stavu

1) Vyvolání vnořeného stavového automatu (událost **do**):

- **do / jméno_vnořeného_stavového_automatu (seznam argumentů)**
- vyvolání stavového automatu zakresleného v jiném diagramu
==> jeden ze způsobů rozdělení diagramu
- ostatní aktivity považujte za stavové automaty „bez diagramu“

2) Vstupní a výstupní akce (událost **entry** a **exit**):

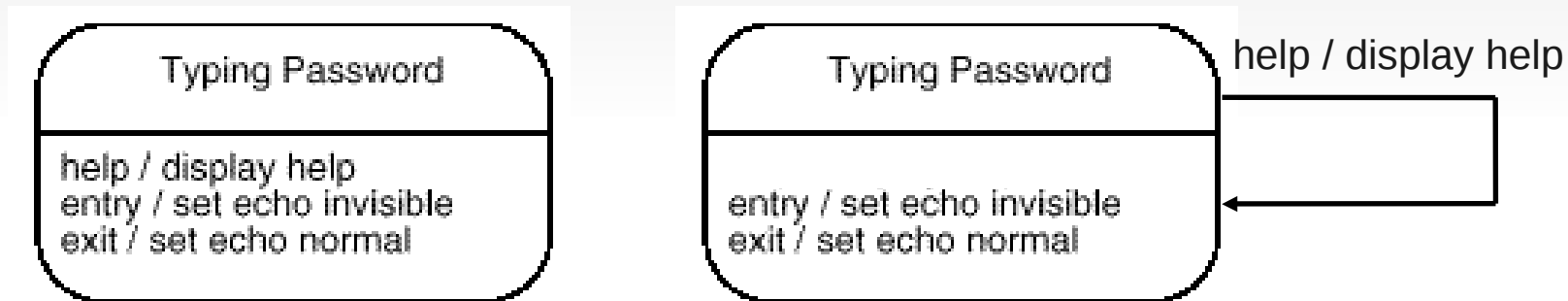
- alternativa k zobrazování akcí v přechodech
- používá se pokud všechny přechody z/do stavu vykonávají stejnou akci
- nepoužívat na úrovni analýzy, ale až v návrhu

STD: Vnitřní události stavu (II)

3) Ostatní vnitřní události:

- události, které nastanou v daném stavu a *ponechávají původní stav*
- alternativa k externí akci na lokálním přechodu
- Př: když nastane událost 'help', je provedena akce 'display help':

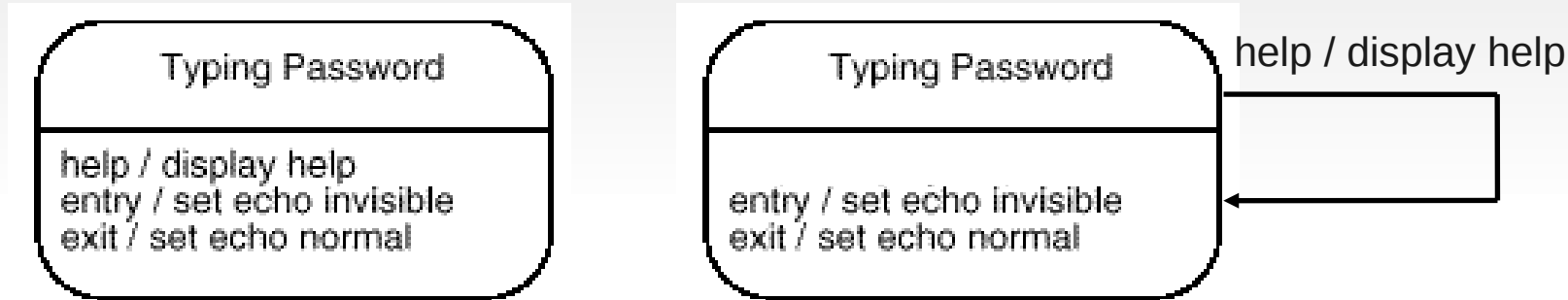

rozdíl mezi těmito diagramy?

STD: Vnitřní události stavu (III)

3) Ostatní vnitřní události:

- události, které nastanou v daném stavu a *ponechávají původní stav*
- alternativa k externí akci na lokálním přechodu
- Příklad: když nastane událost 'help', je provedena akce 'display help':

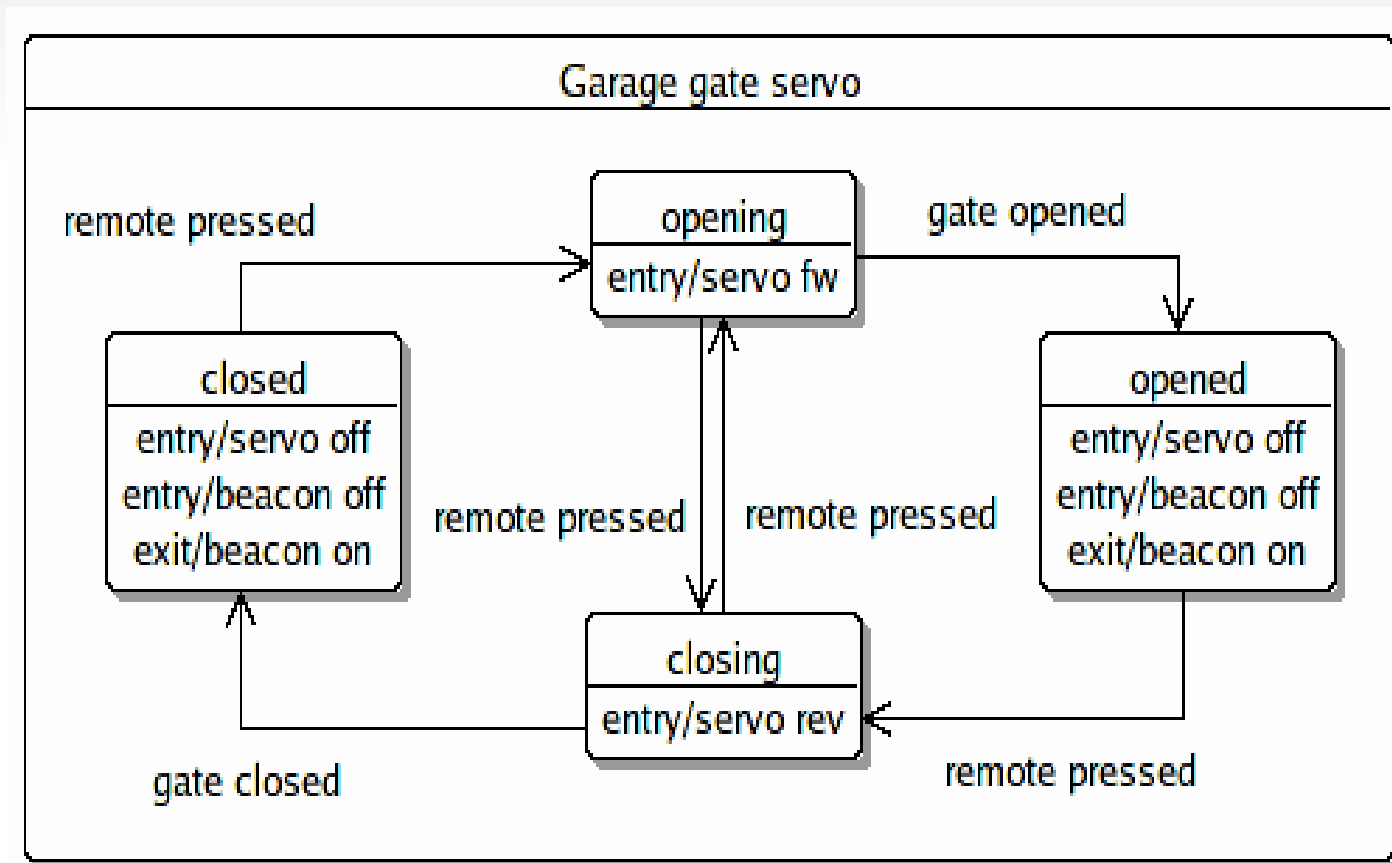
rozdíl mezi těmito diagramy?

- **externí akce** opouští stav a znovu do něj vstupuje
=> spustí se **entry** a **exit** akce
- **entry**, **exit** a **interní akce** často vedou na privátní operace dané třídy,
externí akce často vedou na veřejné operace

STD: Pořadí vykonávání akcí

Pořadí vykonávání akcí:

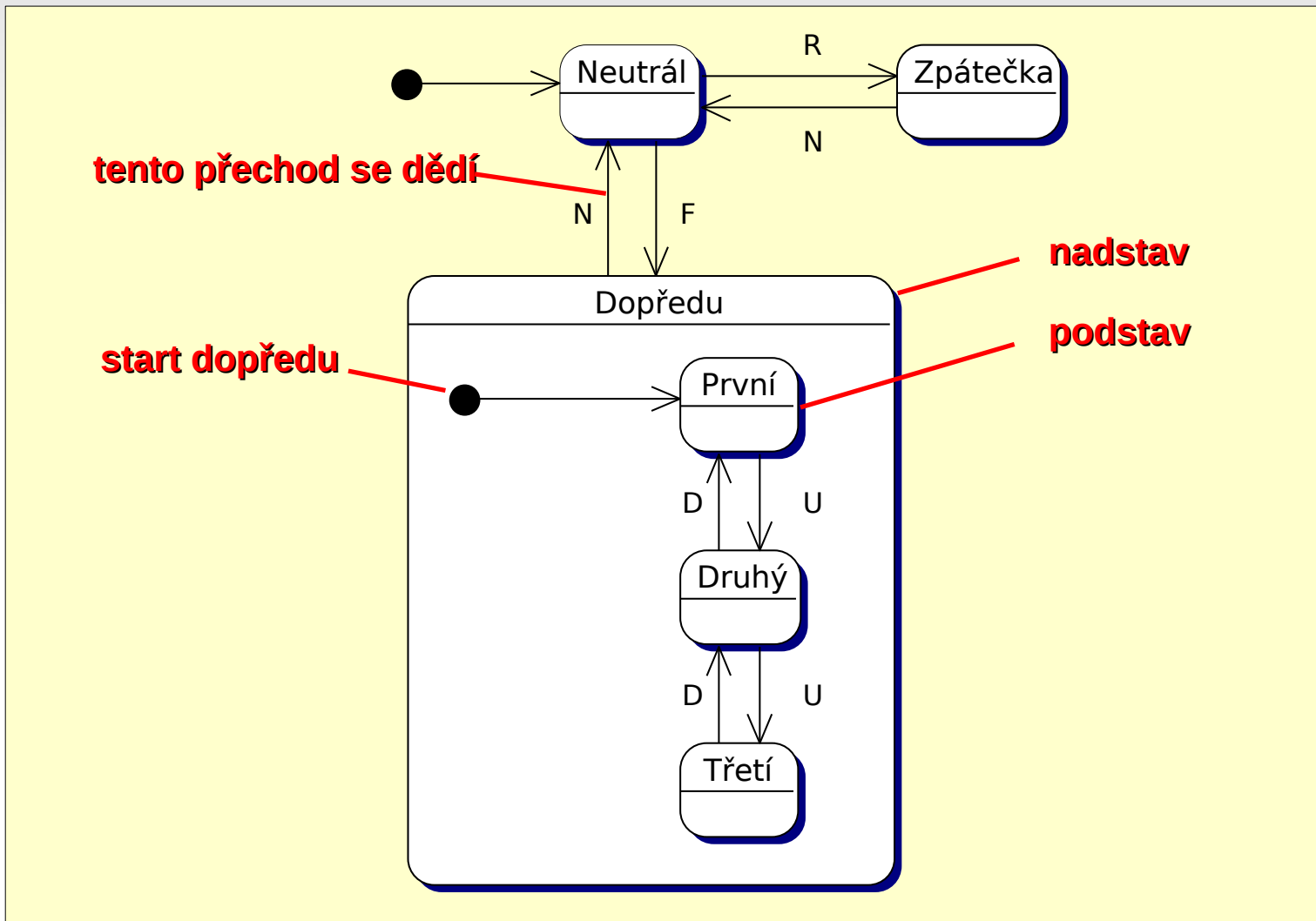
1. akce vstupních přechodů
2. *entry* akce
3. Vnitřní akce a *do* (vnořené STD)
4. *exit* akce
5. akce výstupních přechodů

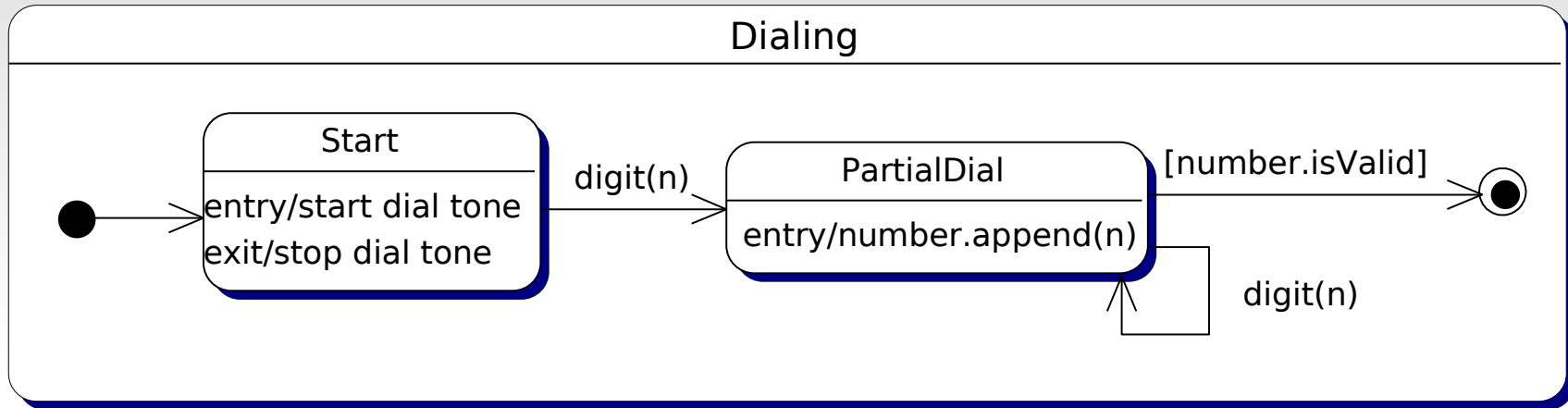
STD: vnořené stavy = generalizace

- Podstavy dědí všechny přechody nadstavů, mohou je ale předefinovat
- Použití generalizace je velmi vhodný postup pro zpřehlednění složitých STD

STD: vnořené stavy (or-vztah)

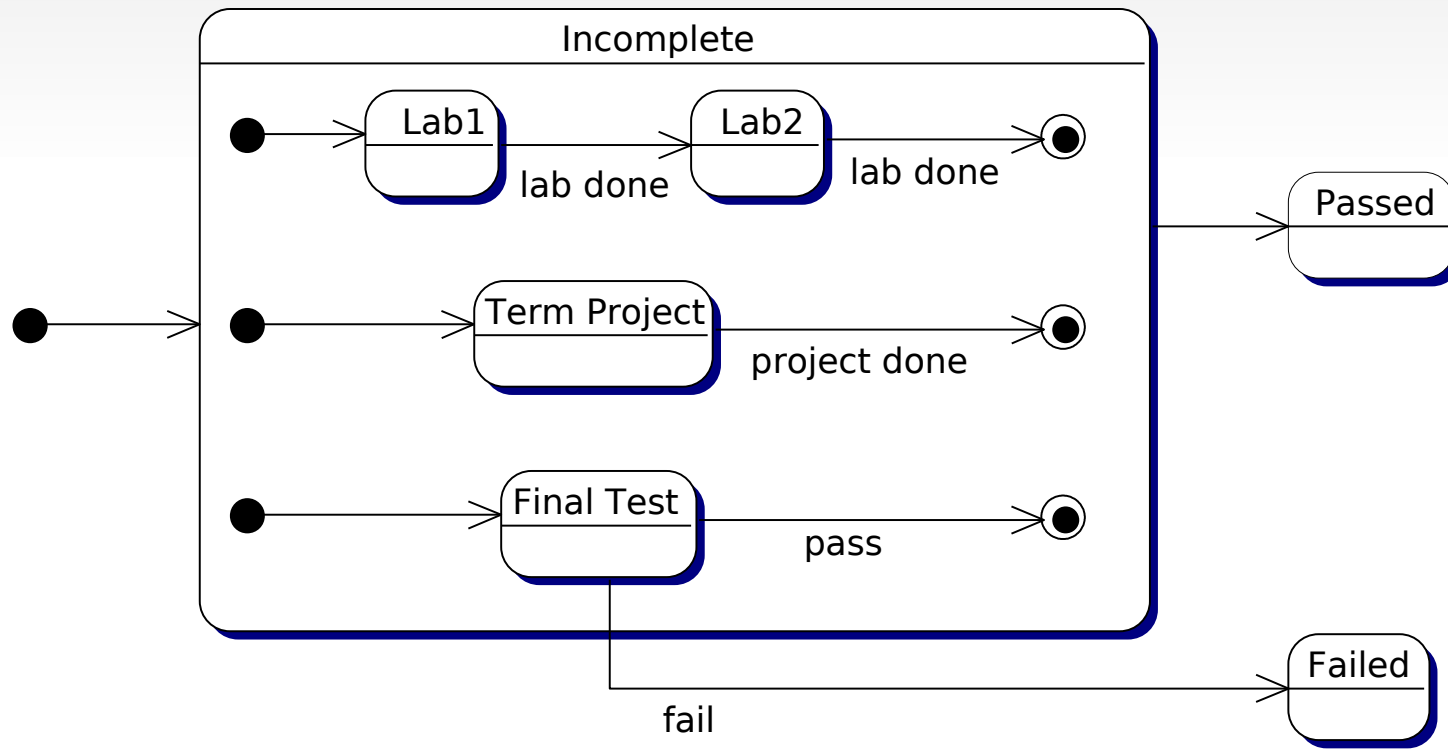
- stav 'Vytáčení' je rozložen s použitím **or-vztahu** na **vzájemně výlučné dílčí stavy**

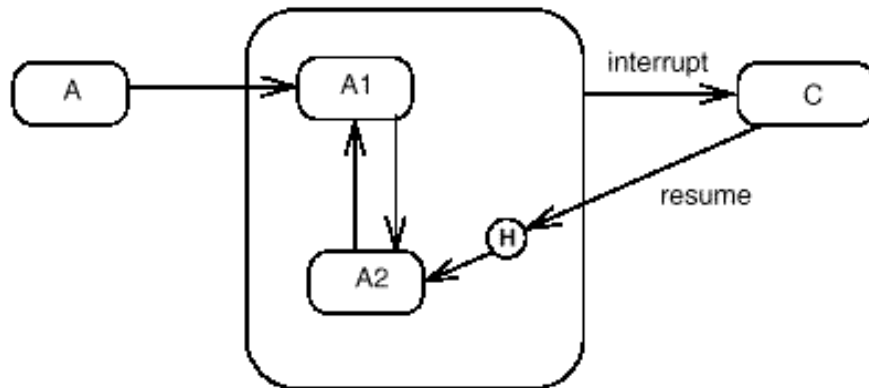
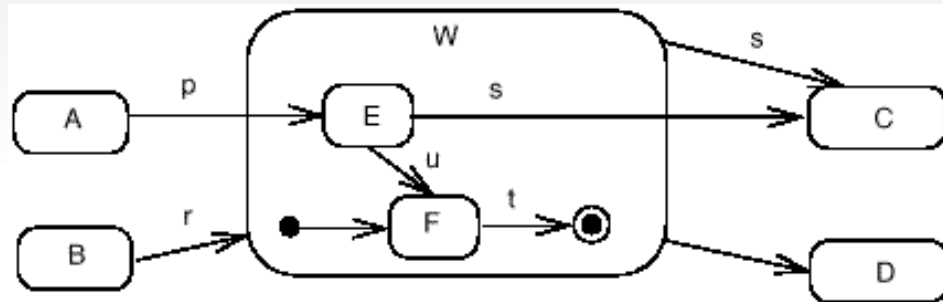
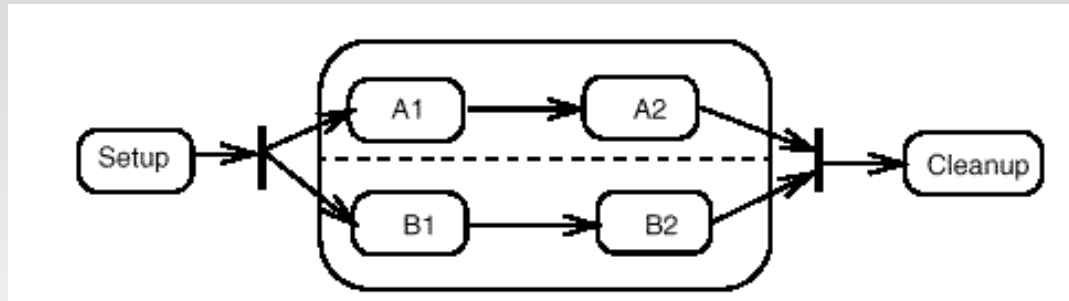
- počáteční stav - koncový stav během 'Vytáčení'
- aktivity dány pomocí vstupní a výstupní akce
- události mohou být „metodami“ určitých tříd
- co popisuje stavový diagram ? metodu, třídu, ...?

STD: vnořené stavy (*and-vztah*)

- stav 'Incomplete' je rozložen s použitím ***and-vztahu*** na **souběžné dílčí stavy**
- paralelní stavy uvnitř jedné třídy => třída má více zodpovědností => je dobré třídu přezkoumat

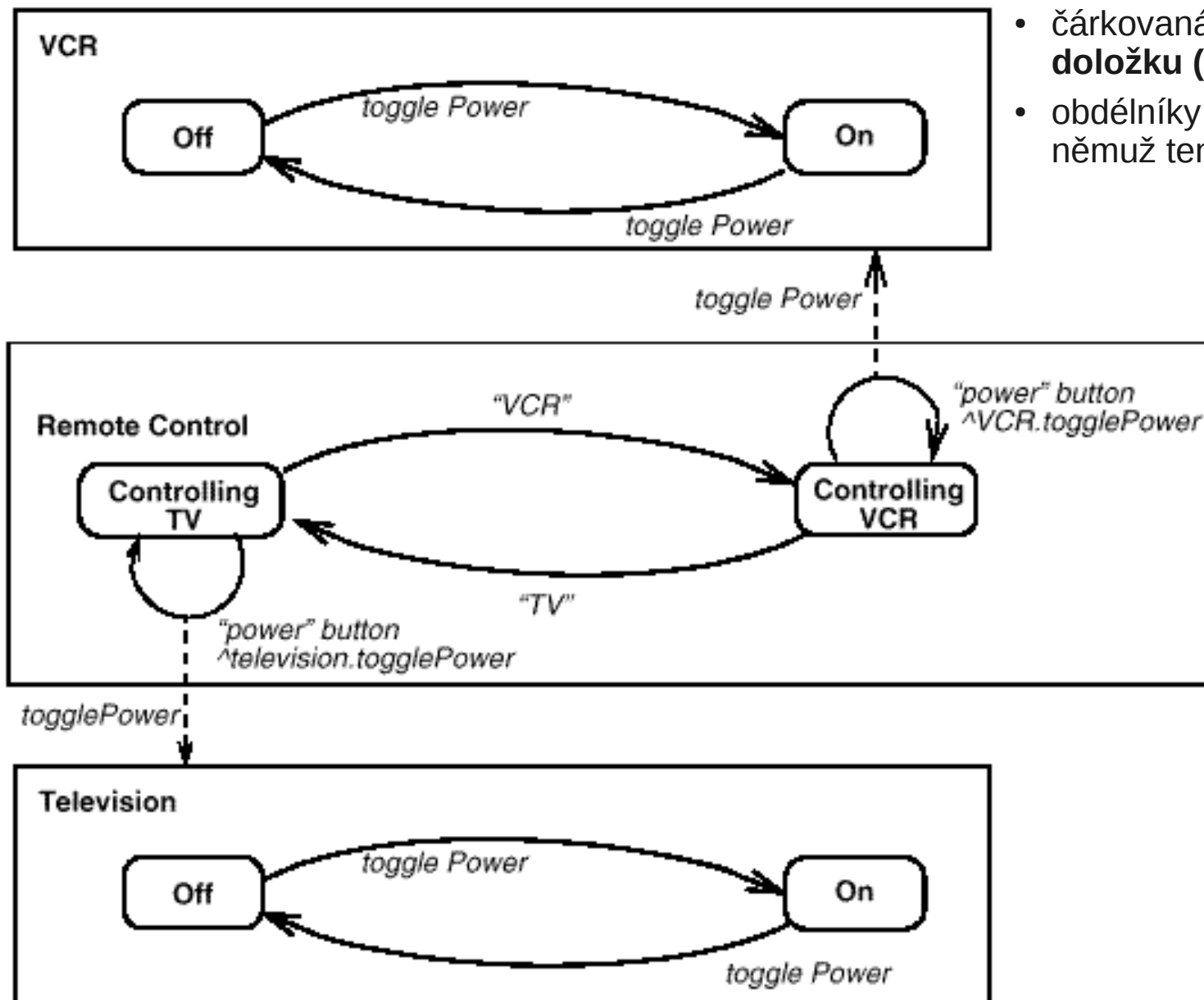

STD: komplexní přechody

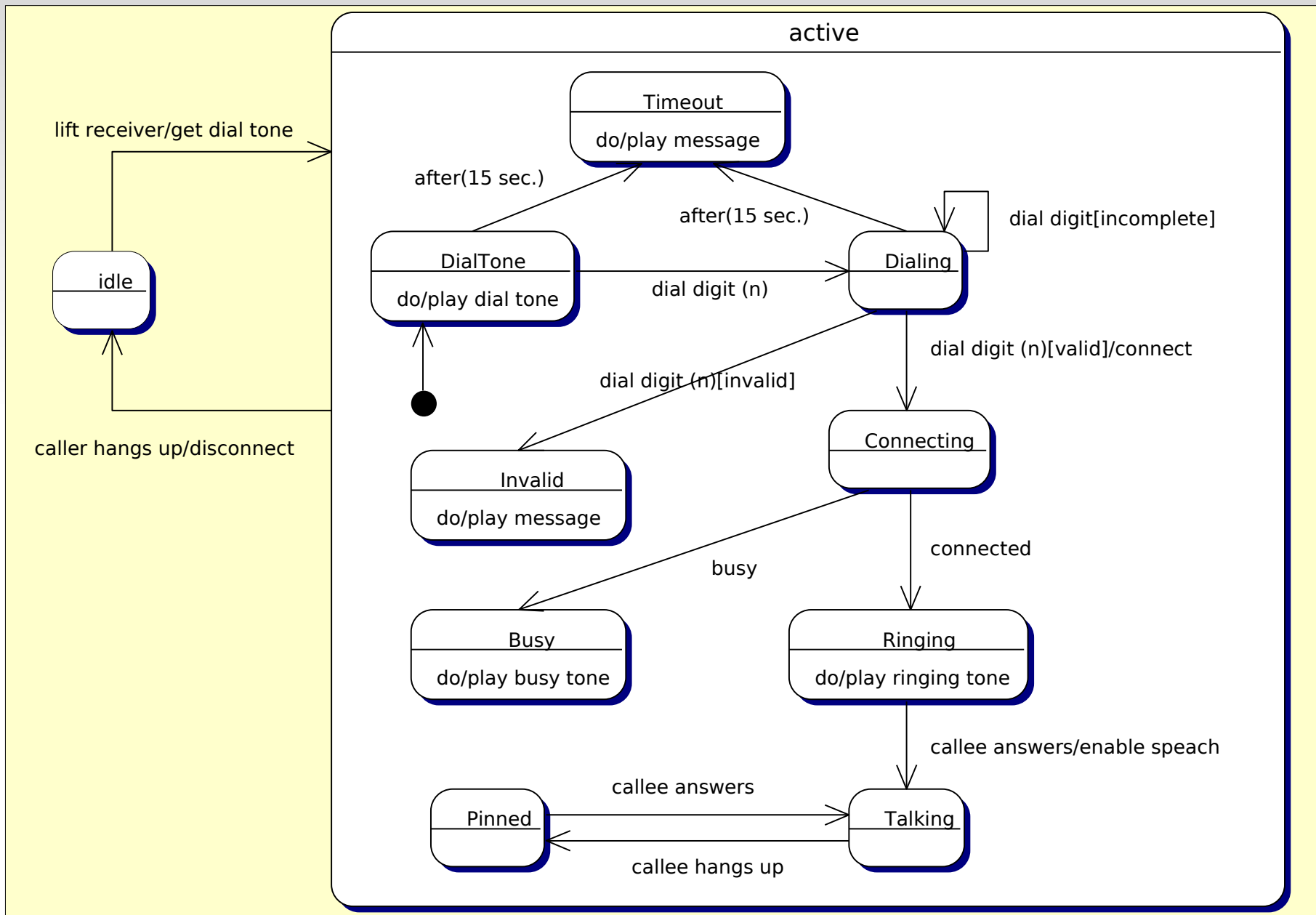
- **komplexní přechody:** všechny události před závorou musí nastat, než dojde k přechodu do stavů za závorou
- **dědění přechodů:** podstavy E a F dědí přechod s událostí 's', podstav E tento zděděný přechod navíc předdefinovává
- **indikátor historie:** A2 je vybráno poprvé, později po *resume* následuje přechod do stavu, který byl aktivní předtím, než došlo k přerušení

Interakce ve stavových diagramech

- čárkovaná šipka označuje **vysílací doložku (send-clause)**
- obdélníky označují objekt/subsystém, k němuž tento stav přináleží

STD: příklad

Proč vytváříme STD

- Pochopení posloupnosti chování objektu v průběhu času
- Vyjasňuje závislost chování na stavu
- Odhaluje skryté atributy
- Pomáhá rozpoznat chybějící a skryté operace
- Definuje sekvence operací a zpráv

STD: kontrola konzistence

- Kontrola konzistence STD
  - Každý stav musí mít předchůdce (kromě iniciálního stavu)
  - Stavy bez následníka (kromě koncového stavu) jsou podezřelé
  - Projděte efekty vstupních událostí systému a zkontrolujte soudržnost
  - Ověřte, že stejná událost na různých STD je modelována konzistentně
- Konzistence mezi STD a diagramy tříd
  - Vyskytují se všechny aktivity a akce jako operace na diagramu tříd?
  - Podporuje diagram tříd plně stavové diagramy?
    - existují atributy pro modelované stavy?
    - existují atributy pro vyhodnocení podmínek?
    - jsou pro všechny přechodové akce veřejné operace?
    - jsou pro **entry**, **exit** a **interní akce** privátní operace?

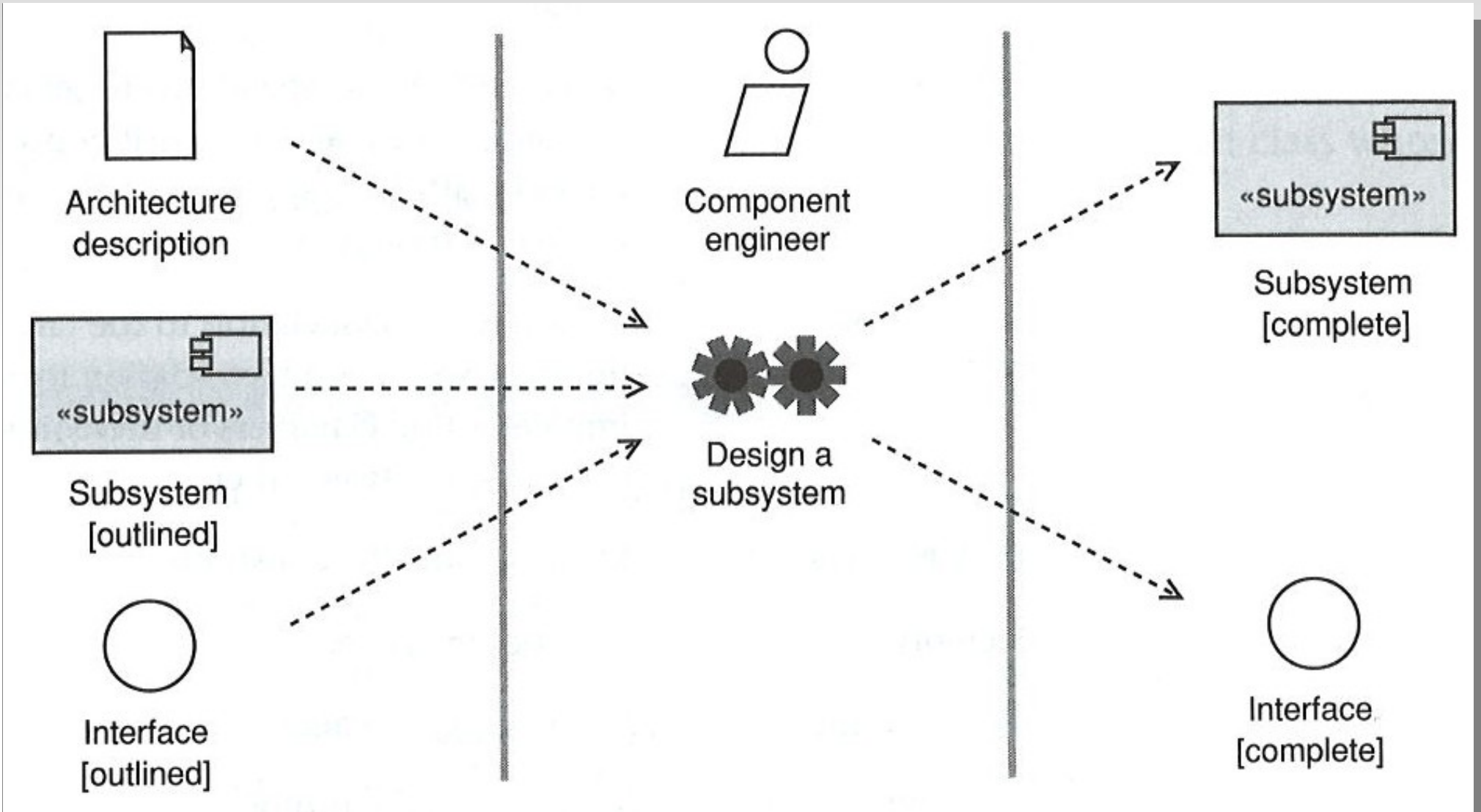

Rozhraní a komponenty

(Interfaces and components)

UP aktivita: Design a subsystem

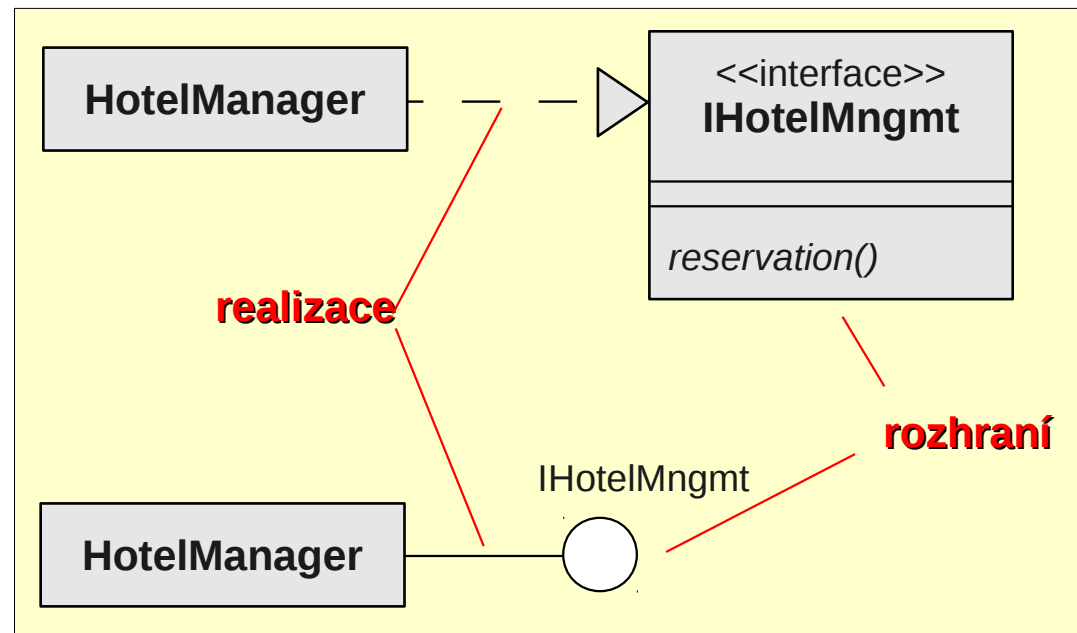

Rozhraní

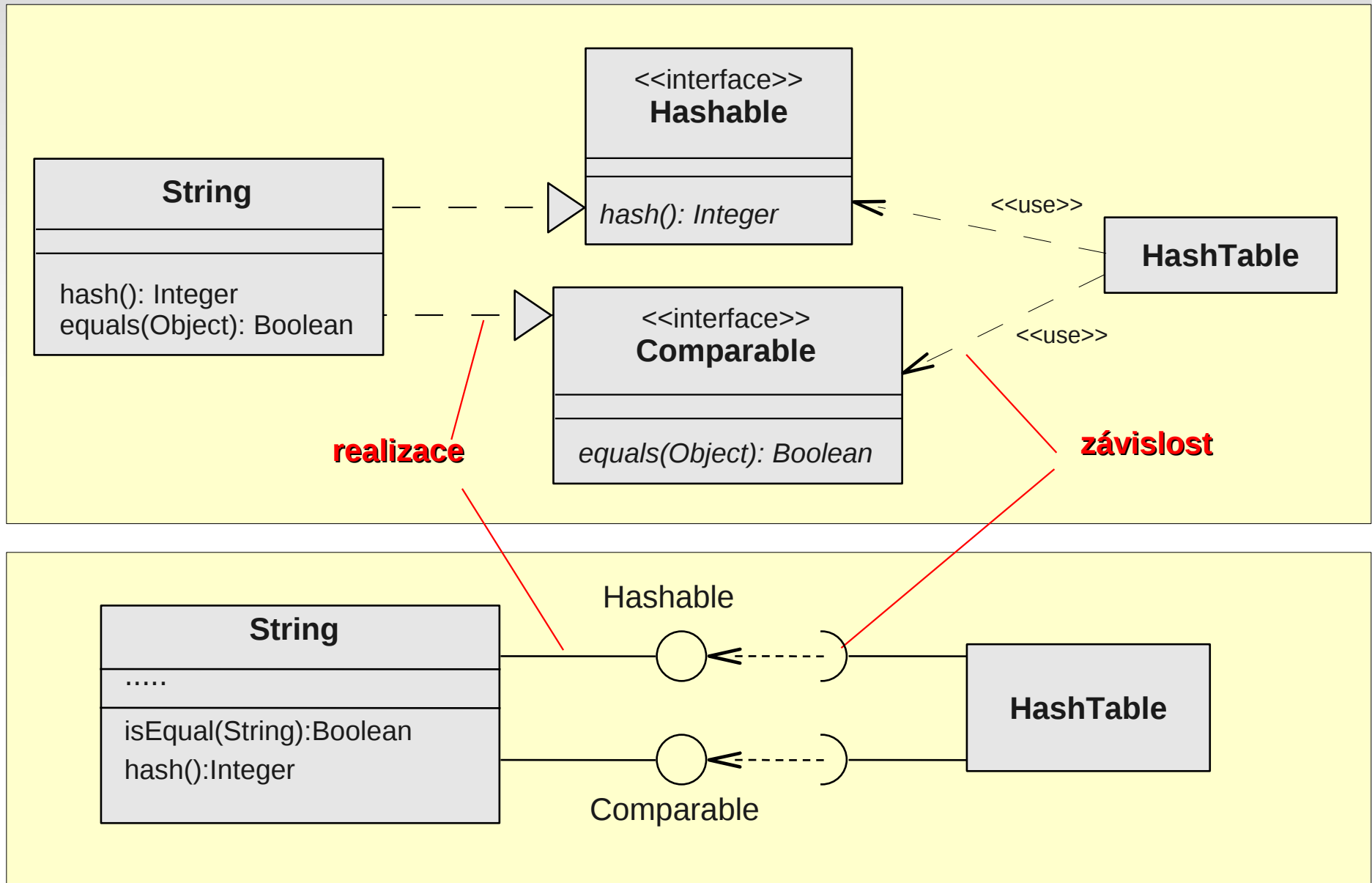
- Angl. *Interface*
- Speciální třídy, které definují *externě viditelné služby* (tzv. kontrakt) nějaké třídy nebo komponenty, bez *specifikace interní struktury* (atributy, stavy, implementace metod).
- Často popisují pouze část, nikoliv celé chování příslušné třídy.
- Používají stejné vztahy jako třídy, navíc ještě vztah *realizace* (angl. *realization*).
- Dvě notace.

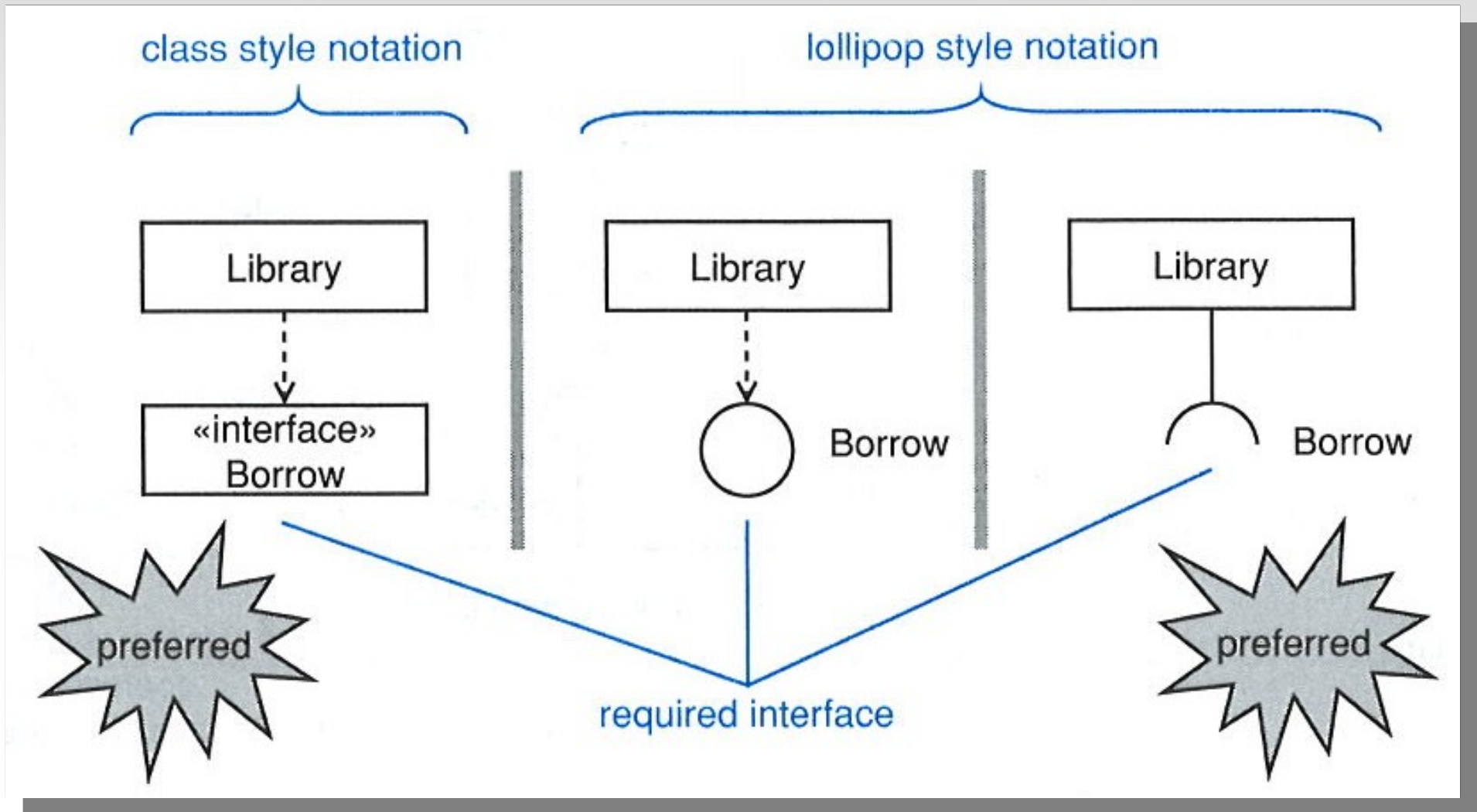
Rozhraní = nabídka služeb realizovaných třídami

Rozhraní: poskytované vs. požadované

Rozhraní: notace

Modelování komponent

- Model v etapě návrhu
- Spojení konceptu balíků a rozhraní
- Co je to komponenta?
  - Komponenta je jeden nebo více objektů sdružených do definovaného programového rozhraní
  - Komponenta poskytuje ucelený soubor služeb a je navržena pro vícenásobné použití
  - Komponenta je samostatně spustitelná a připojitelná za běhu

Komponenty

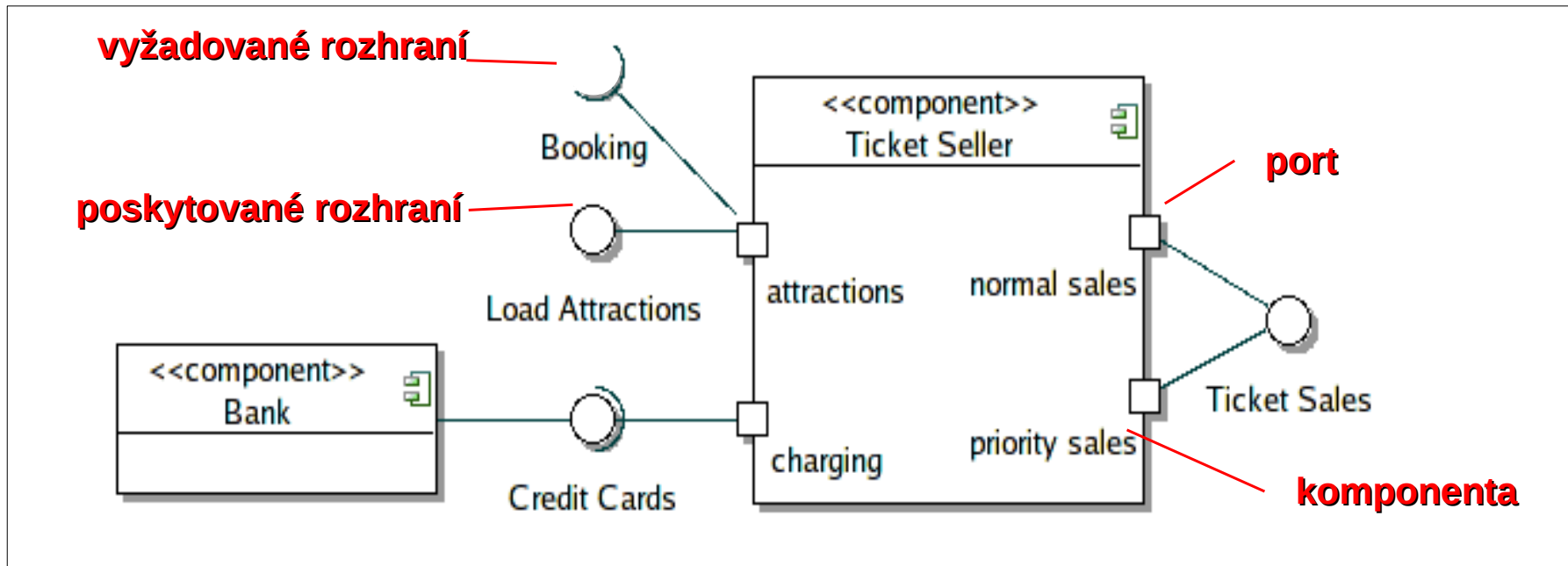
větší celky
více rozhraní
poskytují služby
plně zapouzdřené
obecně pochopitelné

Objekty/třídy

jemné subjekty
jedno rozhraní
poskytují operace
využívají dědičnost, asociace
pochopitelné pro vývojáře

Diagram komponent

- Angl: *Component Diagram*
- Ukazuje strukturu kódu
  - *rozhraní* – kolekce operací které jsou poskytovány nebo vyžadovány komponentou, viz. třídy
  - *komponenta* – vyměnitelná část systému; může obsahovat vnitřní strukturu (propojené komponenty nižší úrovně)
  - *port* – “okno” do uzavřené komponenty akceptující zprávy z/do komponenty odpovídající specifikovanému rozhraní

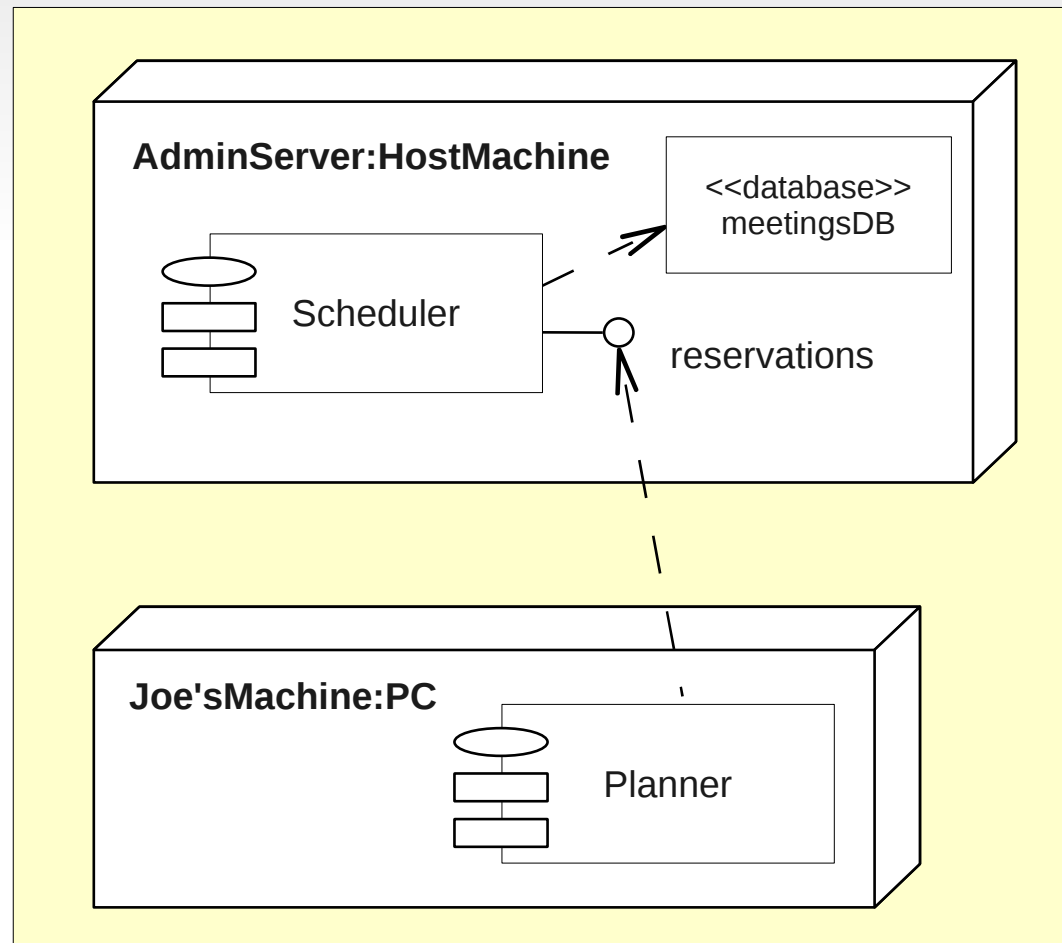

Diagram rozmístění *(Deployment Diagram)*

Diagram rozmístění

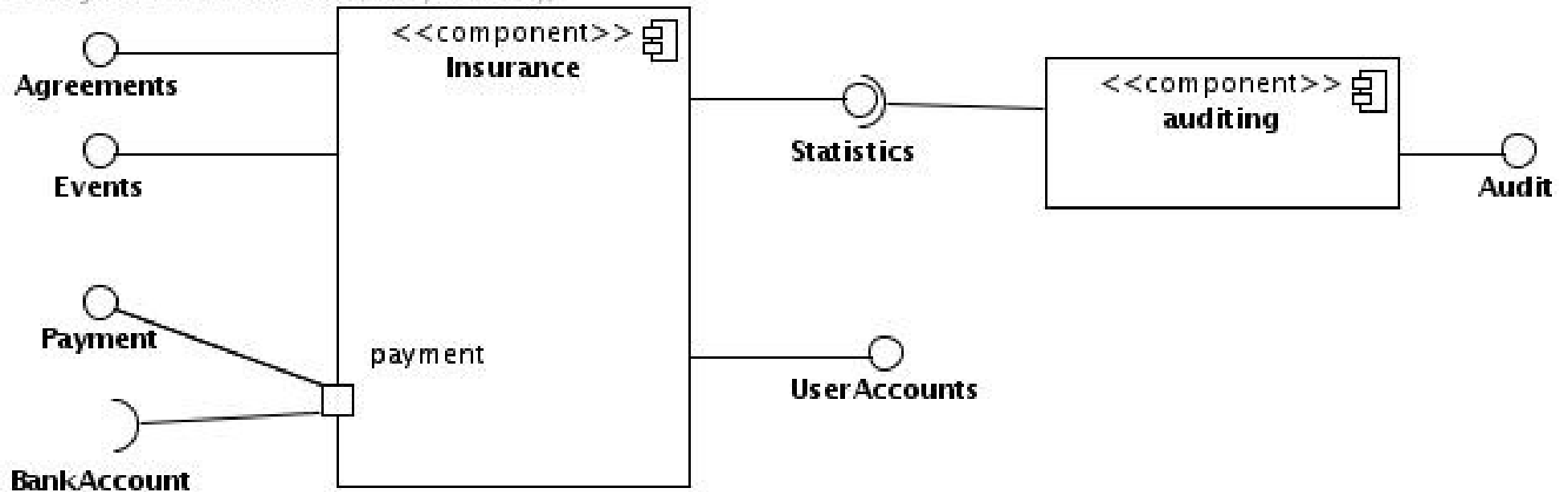
- Angl: *Deployment Diagram*
- Model v etapě návrhu a implementace
- Ukazuje strukturu spustitelného programu
- Fyzické rozmístění systému

Pojišťovna: Diagram komponent

Demo

Visual Paradigm for UML Standard Edition(Masaryk University)

Pojišťovna: Diagram rozmístění

Demo

Visual Paradigm for UML Standard Edition(Masaryk University)

